

Όσιος Ιερόθεος της Βατοπαιδινής Σκήτης του Αγίου Δημητρίου (1762 - 9 Απριλίου 1814)

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Συναξαριακές Μορφές](#)

1. Συνοπτικό βιογραφικό σχεδιάσμα[1]

Ο μακάριος γέρων Ιερόθεος «ήτον γέννημα και βλαστός της περίφημου Πελοποννήσου, ήτοι του Μωρέως, από την επαρχίαν του αγίου Κορίνθου, από ένα χωρίον καλούμενον Συλίβενα[2] (του ποταμού όπου συνορεύει με την επαρχίαν του αγίου Κυρνίτης)»[3].

Image not found or type unknown

Γεννήθηκε κατά το έτος 1762[4], από τον Γεώργιο και την Μαλάμω[5], γονείς «θεοσεβείς, φιλαδέλφους, φιλογείτονες, φιλόπτωχους και ελεήμονες»[6], ως δευτερότοκος υιός τους[7], και «αναγεννηθείς δια, του αγίου Βαπτίσματος, υνομάσθη Ιωάννης»[8]. Ο βιογράφος του δεν μας παρέχει, δυστυχώς, περισσότερες πληροφορίες για την παιδική του ηλικία μνημονεύει, πάντως, πως «ήτον προς τους γονείς του κατά πάντα υπήκοος, εις όσα, δηλαδή, πρέπει να υποτάσσωνται τα τέκνα εις τους γονείς αυτών»[9], καθώς και ότι βασική του απασχόληση ήταν η διαποίμανση του κοπαδιού που διατηρούσαν οι κτηνοτρόφοι - προφανώς- και γεωργοί γονείς του[10].

Σε ηλικία εννέα μόλις ετών, κατά το έτος 1771[11], «απαρνεείται τον κόσμο και τα εν κόσμω, γονείς, συγγενείς, φίλους, συνομηλικούς και πάσαν περιουσίαν και όλα τα χαρμόσυνα και ηδέα λεγόμενα του παρόντος και ματαίου αιώνος»[12]. Η μητέρα του Μαλάμω τον πηγαίνει στο μοναστήρι του αγίου Γεωργίου του

Φονέως[13], όπου τον εμπιστεύεται στον θείο του και ηγούμενο της Μονής Μακάριο[14]. Αφορμή γι' αυτήν την «παιδιόθεν» αφιέρωση και προσαγωγή του μικρού Ιωάννου στην αγγελική πολιτεία υπήρξε ένα θαυμαστό περιστατικό που συνέβη κατά την περίοδο που αυτός έβοσκε το ποίμνιο των γονέων του. Συγκεκριμένα, η «θαυματουργικώ τω τρόπω» διάσωση του από πτώση που επέφερε βέβαιο θάνατο στον γκρεμνό Άββορο[15], συνεκλόνησε βαθύτατα την ψυχή της λίαν ευσεβούς εκείνης μητρός, η οποία υπεσχέθη τότε προς την Θεοτόκο και τον άγιο Γεώργιο: «Παναγία μου Θεοτόκε, βοήθησον και, άγιε μεγαλομάρτυς Γεώργιε, πρόφθασον και γλύτωσε το παιδίον μου να μην άποθάνη και να το φερω εις το μοναστήριον σου να γένη καλόγηρος»[16]. καθώς επίσης και: «Παναγία μου, βοήθησον [...] άγιέ μου Γεώργιε, βοήθησον και ιάτρευσον το παιδίον μου και να τελειώσω εκείνο όπου σου έταξα»[17].

Τούτο, λοιπόν, το ευλαβικό «τάμα» της «φιλοθέου άμα δε και φιλοτέκνου»[18] αυτής μητρός, η κλίση του νεαρού Ιωάννου προς το «μοναδικό επάγγελμα»[19] και κυρίως η κλήση που «παρά Θεού» είχε λάβει, τον οδήγησαν από την παιδική του ηλικία στο μοναστήρι για να ακολουθήσει την παράδοση της οικογενείας του, καθ' ότι ο πάππος του ήταν ιερέυς[20], αλλά και δύο ακόμη θείοί του ιερομόναχοι[21].

Στο μοναστήρι εκείνο και κοντά στον θείο του Μακάριο, ο Ιωάννης εδιδάχθη τα γράμματα μέσα από τις Ακολουθίες της Εκκλησίας, μια και λόγω του νεαρού της ηλικίας του, αφ' ενός, και των επιδρομών των Αρβανιτών, αφ' ετέρου, είχε κάμει μόνο λίγες ημέρες στο σχολείο[22]. Η πολιτεία του ήταν υποδειγματική. Ο ηγούμενος θείός του, μαζί με την «κατά κόσμον» μόρφωση -πού γρήγορα αφομοίωσε, καθ' ότι «ήτον φυσικά πολλά ευφυής και οξύνους»[23]- του έδίδαξε και την «ευταξίαν του μοναδικού επαγγέλματος» [24]. και «προβαίνοντας εις την ηλικίαν, πρόθυμος εφάινετον εις τα πάντα και επαινετός»[25]. Σε μικρή σχετικά ηλικία χειροθετήθη αναγνώστης από τον άλλο θείο του, τον Μητροπολίτη Λακεδαιμόνιας Πανάρετο[26], και αργότερα εκάρη δόκιμος μοναχός μετονομασθείς Ιωσήφ. Ανέλαβε επιπλέον τις διακονίες του εκκλησιάρχη και διαβαστή[27], στις οποίες αγωνιζόταν και «υπηρετούσεν [...] με πολλήν επιμέλειαν και προθυμίαν, έως όπου έζη ο θείος του»[28].

Η καθημερινή του απασχόληση στην εκκλησία, η αναστροφή του με τους πατέρες της Μονής και η μελέτη των άθλων και μαρτυρίων των αγίων της Ορθοδόξου Εκκλησίας, προκαλούν στον Ιωσήφ θαυμασμό και κατάνυξη, συνάμα δε και φλογερό πόθο για «να άκολουθήση την ζωήν και πολιτείαν τους»[29]. Ο πόθος αυτός ανάπτει περισσότερο και κατακαίει την καρδιά του όταν πληροφορείται με λεπτομέρειες τη ζωή των Αγιορειτών μοναχών από κάποιον ιερομόναχο της Μονής Ξενοφώντος που επεσκέφθη τη Μονή τους. Τότε, χωρίς πολλή σκέψη, φεύγει κρυφά

απ' τη Μονή, μαζί με ένα ακόμη αδελφό, με προορισμό το Άγιον Όρος[30]. Δεν είχε, όμως, φθάσει για τον νεαρό και «αγένειο»[31] ακόμη Ιωσήφ η κατάλληλη στιγμή για να ησυχάσει και επιδοθεί στους ασκητικούς αγώνες της αθωνικής μοναχικής πολιτείας. Ο θεός του, αντιλαμβανόμενος το γεγονός, «στέλνει δύο αδελφούς και τον προφθάνουν εις τον δρόμον όπου περνά κοντά από το χωρίον, Καστανιά λεγόμενον, και τον εγύρισαν εις το μοναστήριον»[32]. Στην υπακοή του ηγουμένου θείου του παραμένει έως το έτος 1782[33], κατά το οποίο αυτός «απέδωκε το κοινόν χρέος, κοιμηθείς εν Κυρίω»[34]. Μετά την εκδημία του θείου του εγκατεβίωσε στο μοναστήρι του αγίου Γεωργίου Φενεού πέντε ακόμη έτη[35], αγωνιζόμενος σε όλες τις αρετές, μάλιστα δε «υποπιάζων και δουλαγωγών»[36] το φθαρτό σώμα του επί τριετίαν, εργαζόμενος στα «ζευγάρια του μοναστηρίου»[37].

Ο νους του, όμως, ήταν πάντοτε στραμμένος προς την απόλυτη μόνωση και υποταγή· αφ' ενός μεν το θεόσταλτο δράμα «του Δεσπότη Χριστού»[38], το οποίο κυριολεκτικά τον συνεκλόνησε, αφ' ετέρου δε ο βίος των αγίων Ιωάννου και Συμεών του διά Χριστόν Σαλού, ο οποίος αποτελούσε προσφιλές του ανάγνωσμα[39], τον ωθούν τελικά να πάρει την απόφαση για φυγή προς τον «φυχοσωτήριον τόπον»[40] του Άθωνος, του «Περιβολιού της Παναγίας»[41].

Κατά το έτος 1787, σε ηλικία 25 ετών[42], αναχωρεί από τη Μονή του Μωρέως - έπειτα από 16 συναπτά έτη παραμονής του εκεί[43]- μαζί με δύο ακόμη αδελφούς, οι οποίοι «ήσαν κολλημένοι εις την αγάπην του και είχαν συμφωνίαν να μη χωρίσουν από λόγου του πώποτε»[44]. Πρώτος σταθμός τους ήταν η Ύδρα, όπου βρίσκουν καίικι και μεταβαίνουν στο Άγιον Όρος[45]. Εκεί επισκέπτονται πρώτα την Ιερά Μονή Ξηροποτάμου, όπου ο Ιωσήφ «προσκυνώντας και ασπαζόμενος το Τίμιον και Ζωοποιόν Ξύλον του Ζωηφόρου Σταύρου και τα άγια λείψανα όπου εκεί ευρίσκονται και συνομιλώντας με τους εκείσε πατέρας, ευφράνθη το πνεύμά του λαμβάνοντας ολίγην αναφυχήν»[46]. Η επιθυμία του να βρεθεί στο Άγιον Όρος είχε ήδη εκπληρωθεί· σοβαρότερο όμως μέλημα του ήταν να βρει «τινα άγιον άνθρωπον και πνευματικόν»[47] και να επιδοθεί στην απόλυτη υπακοή και εκκοπή του προσωπικού του θελήματος. Η αναζήτηση αυτή τον οδηγεί στο Πρωτάτο των Καρυών, όπου, στο κελλί του αγίου Σπυρίδωνος, βρίσκει δύο μοναχούς αυταδέλφους, τους Αγάθωνα και Γαβριήλ, κοντά στους οποίους παραμένει για ένα περίπου χρόνο[48]· στο διάστημα αυτό κείρεται σταυροφόρος μοναχός -κατά το έτος 1788, σε ηλικία 26 ετών[49]- και ονομάζεται απο τους πατέρες εκείνους Ιλαρίων[50]. Κατά την παραμονή του στις Καρυές γνωρίζει επίσης τον γέροντα κύρ Παρθένιο Σκούρτο, «πνευματικόν πρακτικόν και τω όντι άγιον άνθρωπον»[51], ο οποίος, μάλιστα, υπήρξε ο πρώτος του διδάσκαλος και ποδηγέτης στη νηπτική και πνευματική ζωή. Στο κελλί του αγίου Σπυρίδωνος ο Ιλαρίων, εργαζόμενος στο

εργόχειρο «τα λεγόμενα φέσια»[52] και μελετώντας το πατερικό βιβλίο του Ευεργετινού, όπως του υπέδειξε ο πνευματικός του Παρθένιος[53], «έρχεται -με την πάροδο του χρόνου- και εις ύψηλοτέραν έννοιαν»[54].

Η διαρκής αναζήτηση και ο διακαής πόθος του για ησυχία, μόνωση, πλήρη υποταγή, εκκοπή του προσωπικού θελήματος, εγκράτεια και υπακοή, τον οδηγούν στη συνέχεια στη σκήτη του αγίου Δημητρίου και συγκεκριμένα στον πνευματικό κυρ Διονύσιο τον εκ Σιατίστης[55].

Κοντά στον πνευματέμφορο εκείνον γέροντα βρίσκει τον σκοπό της ζωής του, τρυγώντας τις πνευματικές νουθεσίες και διδασκαλίες του και υποτασσόμενος κατά πάντα, «ωςάν ένα πρόβατον εις σφαγήν, όπου και εις την θάλασσαν αν ήθελεν τον προστάξη να πέση ήτον έτοιμος να το κάμη»[56]. Ο ευλογημένος αυτός Διονύσιος τον «κουρεύει» μεγαλόσχημο μοναχό -«εις τάς ιζ΄ του Δεκεμβρίου, ήμερα Κυριακή»- μετονομάζοντας αυτόν Ιερόθεο[57], ενώ κατά το έτος 1790, σε ηλικία 28 ετών, χειροτονείται ιεροδιάκονος στη σκήτη του αγίου Δημητρίου, από τον Αρχιεπίσκοπο Θεσσαλονίκης Γεράσιμο[58] · ο ίδιος Αρχιερέυς τον χειροτονεί πρεσβύτερο, κατά την απόδοση της εορτής των Αγίων Θεοφανείων, την 14η Ιανουαρίου, στην Ι. Μονή του αγίου Γεωργίου, «την επονομαζομένην του Ζωγράφου»[59]. «Και ούτω, ετέθη ο λύχνος επί την λυχνίαν, φωτίζων παν το πλήρωμα των ορθοδόξων»[60]. Η μαθητεία του Ιεροθέου στο πλευρό του πνευματικού Διονυσίου χαρακτηρίζεται από στιγμές πνευματικών εξάρσεων και ανατάσεων της καρδιάς του νεαρού μονάχου προς την «ουράνιον Ιερουσαλήμ», γεγονός που, κατά τον Απόστολο, θα τον καταστήσει «άνδρα τέλειον, εις μέτρον ηλικίας του πληρώματος του Χριστού»[61]. Τους δύο αγωνιστές και συστρατιώτες στον κοινόν αγώνα κατά του νοητού έχθρού θα χωρίσει μόνον η κοίμηση του Διονυσίου[62]. Όπως ήταν φυσικό, η στέρρηση του προσφιλούς γέροντός του επίκρανε και στενοχώρησε ιδιαίτερα τον Ιερόθεο· αφού παρέμεινε για ένα ακόμη χρόνο στη σκήτη του αγίου Δημητρίου, μαζί με τον αδελφό του Φιλόθεο[63] -πού είχε ήδη συναριθμηθεί στη συνοδεία του Διονυσίου-, αποφασίζει «να πιάση πάλιν την φίλην του υπακοήν»[64].

Πηγαίνει τότε στη νέα σκήτη του αγίου Παύλου, όπου υποτάσσεται στον Θεοφάνη, «θαυμάσιο και ενάρετο πάτερα» [65], ο οποίος εμόναζε εκεί με τον αδελφό του Ιάκωβο[66]. Νέους αγώνες και αθλητικά σκάμματα αναλαμβάνει τώρα ο Ιερόθεος, ο οποίος, εκτός του ότι ήταν «ένα θαύμα τη αλήθεια» [67] ως προς την αρετή, υπακοή, υπομονή και ταπείνωση που έδειχνε προς τον γέροντα, πρωτοστατεί επίσης και στην ανέγερση εκκλησίας προς τιμήν «της Θεοτόκου και Ζωοδοχου Πηγής»[68]. Η κακία, όμως, του «αντάρτη εκείνου και μισοκάλου διαβόλου» [69] υπαγορεύει μίσος και ζηλοφθονία στους συνάδελφους του Ιεροθέου, που με

ποικίλες συκοφαντίες κατορθώνουν να τον εκδιώξουν από τη σκήτη[70]. Ο Ιερόθεος, λυπημένος για τα γεγονότα αναχωρεί και, αφού συμβουλευέται πρώτα τον πνευματικό κυρ Ανανία Λαζό στη σκήτη της αγίας Άννης, εγκαθίσταται πλέον με τον αδελφό του σ' ένα ησυχαστήριο της μικράς αγίας Άννης, τον άγιο Ονούφριο[71]. Εκεί επιδίδεται αποκλειστικά στη μελέτη και την προσευχή, ενώ η φήμη του αρχίζει να εξαπλώνεται στους γύρω πατέρες, οι οποίοι τον επισκέπτονται και τον συμβουλεύονται στα πνευματικά θέματα, ωφελούμενοι τα μέγιστα από τη διδαχή του.

Μετά από εξαιρετική παραμονή στο ησυχαστήριο αυτό, το οποίο και ανεκαίνισαν «και απάνωθεν της θύρας ιστόρησαν τας άγιαις εικόνας των οσίων πάτερων Ονουφρίου και Πέτρου»[72], ο Ιερόθεος, αναζητώντας περισσότερη άσκηση και σκληραγωγία, μεταβαίνει με τη συνοδεία του σ' ένα ερημονήσι, τα Γιούρα, όπου ζη μέσα σε υπόγειο σπήλαιο απολαμβάνοντας «την αμεριμνίαν και ησυχίαν»[73]. Στα Γιούρα και τα υπόλοιπα ερημονήσια έζησε «εν όρεσι και σπηλαίοις και ταις οπαίς της γης»[74] επί ενάμισυ έτος. Έπειτα, λόγω των επιδρομών των κλεπτοκουρσάρων, επέστρεψε πάλι στο Άγιον Όρος και κατοίκησε για δεύτερη φορά στη σκήτη του αγίου Δημητρίου[75]. Η παραμονή του εκεί διήρκεσε ένα περίπου έτος[76]. Μετά το χρονικό αυτό διάστημα και επειδή η συνοδεία του είχε ήδη κατά πολύ αυξηθεί, εγκαθίσταται σ' ένα κελλί που αγόρασε από την Ι. Μονή αγίου Νικολάου του Σταυρονικήτα, τον άγιο Ονούφριο[77].

Η οσιακή πολιτεία του Ιεροθέου, η βαθειά γνώση των θείων Γραφών και ιερών Κανόνων, καθώς και η εμπειρία του στα πνευματικά θέματα, προτρέπουν τους προϊσταμένους της Ι. Κοινότητας του Αγίου Όρους να τον «διορίσουν» κοινό πνευματικό ολοκλήρου του Άθωνος[78]. Έτσι, επί πατριαρχίας Καλλινίκου του Ε', διορίζεται, παρά τις αντιρρήσεις του, κοινός πνευματικός του Αγίου Όρους, ένα χρόνο αργότερα, ο διάδοχος του Καλλινίκου στον πατριαρχικό θρόνο της Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος ο Ε', του στέλνει «ενταλτήριο και επιστολήν», διορίζοντάς τον επισήμως σ' αυτήν της ιδιαίτερας σημασίας και πνευματικής βαρύτητας θέση[79]. Επειδή όμως «ουδείς δίκαιος ακατηγόρητος»[80], ο ικανότατος πνευματικός γέρων Ιερόθεος κατηγορείται από κάποιον Εσφιγμένιτη Ιεροδιάκονο Αμβρόσιο, ο οποίος τον αποκαλεί αιρετικό και φαρμασώνο, προσάπτοντάς του επίσης μομφή για τη συχνή θεία Μετάληψη προς την οποία παρακινούσε τους υποτακτικούς του και τους εξομολογουμένους σ' αυτόν[81]. Οι προσπάθειες, όχι μόνον του ιδίου του Ιεροθέου αλλά και του Νικόδημου του Αγιορείτου, να πείσουν τον Αμβρόσιο για την ορθότητα των πεποιθήσεών τους και το εσφαλμένον των δικών του ισχυρισμών, αποβαίνουν άκαρπες. Ο Ιερόθεος αναγκάζεται να απολογηθεί ενώπιον Συνόδου των προϊσταμένων των Μονών του Αγίου Όρους, την 19η Μαΐου του έτους 1807, η οποία τον αθώνει πανηγυρικά από

όλες τις κατηγορίες, ενώ αντιθέτως καταδικάζει τον ιεροκατήγορο Αμβρόσιο· προς τούτο εκδίδει «συστατικήν αθωωτικήν απολογία»[82] η οποία αναγινώσκεται στον ναό του Πρωτάτου.

Μετά από όλα αυτά τα γεγονότα ο Ιερόθεος δεν μπορεί πλέον να παραμείνει στο Άγιον Όρος. Συνυπολογίζοντας επίσης το γεγονός ότι «επερίσσευσαν τα δοσίματα και όσοι δεν είχαν τον τρόπον να τα πληρώσουν εξ ανάγκης εμίσειον από το Άγιον Όρος»[83], αποφασίζει να αναχωρήσει με τη συνοδεία του και να κατοικήσει σ' ένα νησακι απέναντι από τα Τρίκκερα, τον Αλαττά[84]. Εκεί εγκαθίστανται στη Μονή «της θείας Μεταμορφώσεως και των αγίων τεσσαράκοντα μαρτύρων»[85], ασχολούμενοι με το εργόχειρο τους, το οποίο ο Ιερόθεος πωλούσε στην Θεσσαλονίκη ή την Λάρισα για την εξοικονόμηση των απαραίτητων αγαθών.

Βεβαίως, η καρδιά του Ιεροθέου δεν αναπαύεται σ' αυτήν τη συνεχή αναστροφή με τον «έξω κόσμος» και τα απανωτά ταξίδια, «ή μάλλον ειπείν αταξίας»[86]. Ένα επεισόδιο στην Λάρισα γίνεται η αφορμή για να στραφούν, ο Ιερόθεος και η συνοδεία του, στην καλλιέργεια της γης, απόπου πλέον εξασφαλίζουν «αυτάρκειαν» και «τα προς το ζην αναγκαία»[87].

«Αλλά, καθώς δεν είναι δυνατόν να φύγη τινάς το ποτήριον του θανάτου -όπως γράφει χαρακτηριστικά ο βιογράφος του Ιεροθέου-, τοιουτοτρόπως δεν δύναται και να φύγη τινάς, εν όσω ζη, τους διαφόρους πειρασμούς»[88]. Οι νέοι πειρασμοί για τον Ιερόθεο προέρχονται αυτήν τη φορά από τους Τρικκεριώτες, άλλοι εκ των οποίων ήθελαν το μοναστήρι «να εξουσιάζεται από την χώρα»[89] και άλλοι «από τον Ιερόθεον και τους μετ' αυτόν»[90]. Ο Ιερόθεος τότε, ως προγνωστικός και διορατικός, υποψιαζόμενος τί επρόκειτο να ακολουθήσει και εννοώντας τις διαθέσεις των Αρβανιτών, που από καιρό ελυμαίνοντο την περιοχή, παίρνει τη συνοδεία του και με δύο καΐκια φεύγουν για τις Σπέτσες.

Η αναχώρηση του πνευματικού γέροντος Ιεροθέου από το «Αγιώνυμον Όρος», προς το οποίο τόσο θερμά «επιποθούσε και εξέλιπεν η ψυχή του»[91], ήταν οπωσδήποτε επιβεβλημένη και αναπόφευκτη· εσήμανε δε, αφ' ενός μεν το πέρας πολυοδύνων πειρασμών, που ο Κύριος «οις οίδε κρίμασιν» επέτρεψε να δοκιμάσουν τη θερμή και ακλόνητη πίστη του, αφ' ετέρου δε την έναρξη του κηρυκτικού και πνευματικού έργου του ιερού πατρός στα ευλογημένα νησιά του Σαρωνικού, Σπέτσες, Πόρο και κατ' εξοχήν στην Ύδρα, όπου και «εκατήντησε» τον Σεπτέμβριο του έτους 1813[92], μετά από σύντομη παραμονή στα δύο ανωτέρω νησιά. Εκεί, και στην υπ' αυτού ιδρυθείσα Μονή του Προφήτου Ηλιού, πάνω στην ακμή της πνευματικής του διακονίας, της εξομολογήσεως δηλαδή των πιστών χριστιανών, της διαδόσεως του λόγου του Θεού και της διαποιμάνσεως και κατηχήσεως των υποτακτικών του αλλά και όλων των κατοίκων της νήσου Ύδρας, παρέδωκε την ψυχήν του εις

χείρας Θεού, ημέρα Πέμπτη, έτει από Χριστού αωιδ´[1814], ζήσας τα πάντα έτη επί της γης νβ´[52]»[93]· κληροδότησε δε ο αοίδιμος στην εκλεκτή του συνοδεία την υποχρέωση για συνέχιση του έργου που ο ίδιος ανέλαβε και με τόσο ζήλο επεδίωξε, προς δόξαν του Τριαδικού Θεού.

2. Χρονολογικός δείκτης της ζωής του Ιεροθέου

Παραθέτουμε εδώ συνοπτικό χρονολογικό πίνακα της ζωής του Ιεροθέου, ώστε με τρόπο εύληπτο και παραστατικό να πληροφορείται ο αναγνώστης τα βασικότερα σημεία της πολιτείας του αοιδίμου γέροντος:

1762 Γεννάται στην Συλίβена της Πελοποννήσου, από τους ευσεβείς Γεώργιο και Μαλάμω, ως δευτερότοκος υιός τους. Το βαπτιστικό του όνομα ήταν Ιωάννης.

1771 Σε ηλικία εννέα ετών αφιερώνεται στην Ι. Μονή του αγίου Γεωργίου Φενεού, όπου ηγουμένευε ο θεός του Μακάριος.

1778 ή 1779[94] Χειροθετείται αναγνώστης από τον θεό του και Μητροπολίτη Λακεδαιμόνιας Πανάρετο.

1779 ή 1780[95] Κείρεται δόκιμος μοναχός και μετονομάζεται Ιωσήφ.

1780 ή 1781[96] «Αγένειος» ακόμη επιχειρεί να φύγει για το Άγιον Όρος.

1782 Ενώ διανύει το εικοστόν έτος της ηλικίας του εκδημεί ο θεός του και καθηγούμενος της Μονής της μετανοίας του.

1787 Σε ηλικία 25 ετών φεύγει οριστικά από τη Μονή της Πελοποννήσου με προορισμό το Άγιον Όρος. Πρώτη του επίσκεψη στην Ύδρα.

1787 Παραμένει στο κελλί του αγίου Σπυρίδωνος των Καρυών με τους πατέρες Αγάθωνα και Γαβριήλ. Συναντά και συμβουλευείται τον πνευματικό κυρ Παρθένιο Σκούρτο.

1788 Κείρεται σταυροφόρος μοναχός απ´ τους δύο ανωτέρω πατέρες, σε ηλικία 26 ετών, και ονομάζεται Ιλαρίων.

1788 ή 1789 Υποτάσσεται στον πνευματικό κύρ Διονύσιο τον εκ Σιατίστης, στη σκήτη του αγίου Δημητρίου.

16 Δεκεμβρίου

1789 ή 1790 Κείρεται μεγαλόσχημος μοναχός από τον ανωτέρω Διονύσιο και μετονομάζεται Ιερόθεος.

1790 Χειροτονείται ιεροδιάκονος, από τον Αρχιεπίσκοπο Θεσσαλονίκης Γεράσιμο, στη σκήτη του αγίου Δημητρίου.

14 Ιανουαρίου

1790 ή 1791 Χειροτονείται πρεσβύτερος, από τον ίδιο Αρχιερέα, στην Ι. Μονή Ζωγράφου, κατά την απόδοση των Αγίων Θεοφανείων.

19 Φεβρουαρίου 1794 Εκδημεί ο γέροντας του Διονύσιος.

1794-1795 Παραμένει στη σκήτη του αγίου Δημητρίου με τον αδελφό του Φιλόθεο.

1795-1796 Υποτάσσεται στον γέροντα Θεοφάνη, στη νέα σκήτη του αγίου Παύλου, όπου κτίζει και την εκκλησία της Ζωοδόχου Πηγής.

1796-1802 Παραμένει στο κελλί του αγίου Ονούφριου, στη σκήτη της μικράς αγίας Άννης.

1802-1803 Ασκητεύει στα Γιούρα και τα υπόλοιπα ερημονήσια απέναντι του Αγίου Όρους.

1803-1804 Παραμένει για δεύτερη φορά στη σκήτη του αγίου Δημητρίου.

1804 Μεταβαίνει στον Μωριά «διά αναγκαίαν υπόθεσιν της σκήτεως»[97]. Επιστρέφοντας στο Άγιον Όρος φέρνει μαζί του επτά νέους αδελφούς που συγκαταριθμούνται στη συνοδεία του.

1804/5-1812 Παραμένει στο κελλί του αγίου Ονούφριου που αγοράζει από την Ι. Μονή Σταυρονικήτα

1805 Επί Πατριάρχου Καλλινίκου του Ε΄ διορίζεται κοινός πνευματικός του Αγίου Όρους.

1806 Ο Πατριάρχης Γρηγόριος ο Ε΄, επί της δευτέρας πατριαρχίας του, του στέλνει «ενταλτήριο και επιστολήν»[98] διοριστήρια.

19 Μαΐου 1807 Απολογείται ενώπιον της Συνάξεως της Ιεράς Κοινότητος του Αγίου Όρους και απορρίπτει τις ψευδοκατηγορίες του Αμβροσίου.

Σεπτέμβριος 1808 Ο Πατριάρχης Καλλίνικος ο Ε΄, με ειδική εγκύκλιο επί της δευτέρας πατριαρχίας του, τον απαλλάσσει από την πνευματική του διακονία.

1812[99] -1813 Αναχωρεί από το Άγιον Όρος και παραμένει με τη συνοδεία του στο νησί Αλαττάς, απέναντι από τα Τρίκκερα, στη Μονή της Θείας Μεταμορφώσεως και των αγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων.

1813 Διωκόμενος αναχωρεί από τα Τρίκκερα και φθάνει στις Σπέτσες.

1813 Παραμένει επί βραχύ διάστημα στην Ι. Μονή Ζωοδόχου Πηγής Πόρου, φιλοξενούμενος του καθηγουμένου Γρηγορίου.

Σεπτέμβριος 1813 Φθάνει με τη συνοδεία του στην Ύδρα, όπου τον υποδέχονται με τιμές οι άρχοντες και όλος ο λαός της νήσου.

26 Σεπτεμβρίου 1813[100] Εγκαθίσταται και αναλαμβάνει την ηγουμενία της Ι. Μονής Προφήτου Ηλιού Ύδρας.

9 Απριλίου 1814 Εκδημεί στην Ιερά Μονή του Προφήτου Ηλιού, έπειτα από σύντομη ασθένεια.

Σημειώσεις:

1. Διευκρινίζουμε εκ προοιμίου ότι άλλες οι πληροφορίες για τον βίο και την πολιτεία του γέροντος Ιεροθέου πού παρατίθενται στη συνέχεια προέρχονται από τον χειρόγραφο βίο του, τον οποίο δημοσιεύουμε εδώ σε κριτική έκδοση. Βεβαίως, η οσιακή βιοτή του γέροντος Ιεροθέου έχει ήδη αποτελέσει αντικείμενο μελέτης ευάριθμων ερευνητών κατ' αρχάς του Νικολάου Γ. Χαλιορή, Η Μονή του Προφήτου Ηλιού η εκτισμένη εν τω ομωνύμω βουνώ της νήσου Ύδρας. Πραγματεία εξ επόψεως ιστορικής και αρχιτεκτονικής, εν Πειραιεί 1928, σσ. 13-26 και δευτερευόντως του αρχιμανδρίτου Ηλία Μαστρογιαννοπούλου, Αναγεννητικό κίνημα-παραφυάδες των Κολλυβάδων, Αθήναι 1987(2), σσ. 21-49, οι οποίοι έχοντας υπόψιν τους τον εν λόγω χειρόγραφο κώδικα (ο δεύτερος και το «ανθίβολον» της Πάρου, για το οποίο γίνεται ειδικώτερος λόγος κατωτέρω, σε οικεία παράγραφο), συνέταξαν και δημοσίευσαν στις επισημανθείσες εργασίες τους (σύντομη ο πρώτος, εκτενέστερη ο δεύτερος) βιογραφία του Ιεροθέου, εξ όσων στοιχείων παρέχει ο εν λόγω Βίος. Τα ανωτέρω δημοσιεύματα έδωκαν περαιτέρω ώθηση στη μελέτη του βίου και της πολιτείας του γέροντος Ιεροθέου· από την πρώτη εργασία ανθολόγησε τις παρεχόμενες κυριότερες βιογραφικές πληροφορίες και συνέταξε ευσύνοπτη σχετική αναφορά περί του γέροντος Ιεροθέου ο Αντώνιος Ν. Μανικής, «Η εξερεύνησις της Ύδρας. Προς το Άγιον Όρος

της Ύδρας ανάβασις. Ο δεύτερος περίπατος», Το Μέλλον της Ύδρας Ζ' (1939), σσ. 180-182, ενώ από τη δεύτερη μελέτη άντλησε τα ουσιωδέστερα στοιχεία και συνοπτικά παρουσίασε τους βασικούς σταθμούς της βιοτής του Ιεροθέου ο Αγιορείτης μονάχος Μωσής, Αγιορείτικες διηγήσεις του γέροντος Ιωακείμ, [Θεσσαλονίκη 1998(2)], σσ. 23-25. Ειδικότερα, η παρουσίαση του βίου του γέροντος Ιεροθέου από τον π. Ηλία Μαστρογιαννόπουλο, όχι μόνον «έγινε η αφετηρία αναζητήσεως του Βίου επί σειράν ετών και έδωσε την έμπνευσι» για την ήδη εισαγωγικώς μνημονευθείσα έκδοση του Βίου, όπως σημειώνεται σχετικά στο κυκλοφορηθέν βιβλίο [Βίος και πολιτεία Ιεροθέου του μακαρίου γέροντος. Εισαγωγή, παρουσιάσις, σχόλια: υπό των πατέρων της Ιεράς Μονής Παναγίας Χρυσοποδαριτίσεως, εις Νεζερά Πατρών, Αθήναι 1994 (στο έξης: Νικόδημου [Μπαρούση], Βίος), σ. 20 (βλ. και σύντομη εισαγωγική βιογραφική αναφορά στον γέροντα Ιερόθεο αυτόθι, σσ. 15-18)], αλλά και απετέλεσε ως σήμερα τη βασική πηγή για οποιεσδήποτε άλλες ψιλές αναφορές στο πρόσωπο του Ιεροθέου (βλ. σχετικά: Κρίτωνος Χρυσοχοΐδη, «Μετά την Οθωμανική κατάκτηση. Η ιστορική πορεία της Μονής από τη μεταβυζαντινή εποχή έως τον 20ο αιώνα», κείμενο στο - αφιερωμένο στην Ιερά Μονή Βατοπαιδίου- ένθετο Επτά ημέρες της εφημερίδος Η Καθημερινή, Κυριακή 1 Δεκεμβρίου 1996, σ. 7. Για την πληρέστερη μορφή της εν λόγω μελέτης βλ. του ιδίου, «Από την Οθωμανική κατάκτηση ως τον 20ο αιώνα», Ιερά Μεγίστη Μονή Βατοπαιδίου. Παράδοση - Ιστορία - Τέχνη, τόμος Α', Άγιον Όρος 1996, σ. 66 [όπου, επιπροσθέτως, μνημονεύεται (στη σ. 325) και η έπισημανθείσα έκδοση του Βίου]. Γεωργίου Σ. Κρουσταλάκη, «Φιλοκαλική αναγέννηση· η παιδαγωγική της διάσταση», «Πορευθέντες...». Χαριστήριο τόμος προς τιμήν του αρχιεπισκόπου Αλβανίας Αναστασίου (Γιαννουλάτου), Αθήνα 1997, σ. 294. Δ. Παπαδοπούλου, «Πνευματικά κινήματα στο Άγιον Όρος. Οι ησυχαστές Πατέρες και οι Κολλυβάδες άγιοι», άρθρο στην εφημερίδα Η Καθημερινή, Κυριακή 4 Ιουλίου 1999, σ. 46). Για ορισμένες, τέλος, ελάχιστονες προγενέστερες μνείες στα του βίου και της πολιτείας του Ιεροθέου επιχειρείται σποραδικά στη συνέχεια ειδικότερη αναφορά στους οικείους εκάστοτε τόπους της παρούσης μελέτης Διευκρινίζουμε εκ προοιμίου ότι άλλες οι πληροφορίες για τον βίο και την πολιτεία του γέροντος Ιεροθέου πού παρατίθενται στη συνέχεια προέρχονται από τον χειρόγραφο βίο του, τον οποίο δημοσιεύουμε εδώ σε κριτική έκδοση. Βεβαίως, η οσιακή βιοτή του γέροντος Ιεροθέου έχει ήδη αποτελέσει αντικείμενο μελέτης ευάριθμων ερευνητών κατ' αρχάς του Νικολάου Γ. Χαλιορή, Η Μονή του Προφήτου Ηλιού η εκτισμένη εν τω ομωνώμω βουνώ της νήσου Ύδρας. Πραγματεία εξ επόψεως ιστορικής και αρχιτεκτονικής, εν Πειραιεί 1928, σσ. 13-26 και δευτερευόντως του αρχιμανδρίτου Ηλία Μαστρογιαννοπούλου, Αναγεννητικό κίνημα-παραφυάδες των Κολλυβάδων, Αθήναι 1987(2), σσ. 21-49, οι οποίοι έχοντας υπόψιν τους τον εν λόγω χειρόγραφο κώδικα (ο δεύτερος και το

«ανθίβολον» της Πάρου, για το οποίο γίνεται ειδικότερος λόγος κατωτέρω, σε οικεία παράγραφο), συνέταξαν και δημοσίευσαν στις επισημανθείσες εργασίες τους (σύντομη ο πρώτος, εκτενέστερη ο δεύτερος) βιογραφία του Ιεροθέου, εξ όσων στοιχείων παρέχει ο εν λόγω Βίος. Τα ανωτέρω δημοσιεύματα έδωκαν περαιτέρω ώθηση στη μελέτη του βίου και της πολιτείας του γέροντος Ιεροθέου· από την πρώτη εργασία ανθολόγησε τις παρεχόμενες κυριότερες βιογραφικές πληροφορίες και συνέταξε ευσύνοπτη σχετική αναφορά περί του γέροντος Ιεροθέου ο Αντώνιος Ν. Μανικής, «Η εξερεύνησις της Ύδρας. Προς το Άγιον Όρος της Ύδρας ανάβασις. Ο δεύτερος περίπατος», Το Μέλλον της Ύδρας Ζ' (1939), σσ. 180-182, ενώ από τη δεύτερη μελέτη άντλησε τα ουσιωδέστερα στοιχεία και συνοπτικά παρουσίασε τους βασικούς σταθμούς της βιοτής του Ιεροθέου ο Αγιορείτης μονάχος Μωυσής, Αγιορείτικες διηγήσεις του γέροντος Ιωακείμ, [Θεσσαλονίκη 1998(2)], σσ. 23-25. Ειδικότερα, η παρουσίαση του βίου του γέροντος Ιεροθέου από τον π. Ηλία Μαστρογιαννόπουλο, όχι μόνον «έγινε η αφετηρία αναζητήσεως του Βίου επί σειράν ετών και έδωσε την έμπνευσι» για την ήδη εισαγωγικώς μνημονευθείσα έκδοση του Βίου, όπως σημειώνεται σχετικά στο κυκλοφορηθέν βιβλίο [Βίος και πολιτεία Ιεροθέου του μακαρίου γέροντος. Εισαγωγή, παρουσιάσις, σχόλια: υπό των πατέρων της Ιεράς Μονής Παναγίας Χρυσοποδαριτίσσης, εις Νεζερά Πατρών, Αθήναι 1994 (στο έξης: Νικόδημου [Μπαρούση], Βίος), σ. 20 (βλ. και σύντομη εισαγωγική βιογραφική αναφορά στον γέροντα Ιερόθεο αυτόθι, σσ. 15-18)], αλλά και απετέλεσε ως σήμερα τη βασική πηγή για οποιεσδήποτε άλλες ψιλές αναφορές στο πρόσωπο του Ιεροθέου (βλ. σχετικά: Κρίτωνος Χρυσοχοΐδη, «Μετά την Οθωμανική κατάκτηση. Η ιστορική πορεία της Μονής από τη μεταβυζαντινή εποχή έως τον 20ο αιώνα», κείμενο στο αφιερωμένο στην Ιερά Μονή Βατοπαιδίου- ένθετο Επτά ημέρες της εφημερίδος Η Καθημερινή, Κυριακή 1 Δεκεμβρίου 1996, σ. 7. Για την πληρέστερη μορφή της εν λόγω μελέτης βλ. του ιδίου, «Από την Οθωμανική κατάκτηση ως τον 20ο αιώνα», Ιερά Μεγίστη Μονή Βατοπαιδίου. Παράδοση - Ιστορία - Τέχνη, τόμος Α', Άγιον Όρος 1996, σ. 66 [όπου, επιπροσθέτως, μνημονεύεται (στη σ. 325) και η έπισημανθείσα έκδοση του Βίου]. Γεωργίου Σ. Κρουσταλάκη, «Φιλοκαλική αναγέννηση η παιδαγωγική της διάστασις», «Πορευθέντες...». Χαριστήριο τόμος προς τιμήν του αρχιεπισκόπου Αλβανίας Αναστασίου (Γιαννουλάτου), Αθήνα 1997, σ. 294. Δ. Παπαδοπούλου, «Πνευματικά κινήματα στο Άγιον Όρος. Οι ησυχαστές Πατέρες και οι Κολλυβάδες άγιοι», άρθρο στην εφημερίδα Η Καθημερινή, Κυριακή 4 Ιουλίου 1999, σ. 46). Για ορισμένες, τέλος, ελάχιστονες προγενέστερες μνείες στα του βίου και της πολιτείας του Ιεροθέου επιχειρείται σποραδικά στη συνέχεια ειδικότερη αναφορά στους οικείους εκάστοτε τόπους της παρούσης μελέτης την πλέον πρόσφατη ελάχιστονα αναφορά στον γέροντα παραδίδει ο Γιάννης Α. Καραμήτσος, Ύδρας λεξιλόγιον το δεύτερον ήγουν βιβλίον άλλο, με πολλά και

αδιάφορα, με αμπάριζα, κέφι και σκανδαλισμόν, προσέτι διδακτικόν και γελαστικόν άνευ προθέσεων, Ύδρα 1999, σ. 167 (λήμμα «Κολλυβάδες»). την πλέον πρόσφατη ελάσσονα αναφορά στον γέροντα παραδίδει ο Γιάννης Α. Καραμήτσος, Ύδρας λεξιλόγιον το δεύτερον ήγουν βιβλίον άλλο, με πολλά και αδιάφορα, με αμπάριζα, κέφι και σκανδαλισμόν, προσέτι διδακτικόν και γελαστικόν άνευ προθέσεων, Ύδρα 1999, σ. 167 (λήμμα «Κολλυβάδες»).

2. Αναφορά του χωριού Συλίβενα [για το οποίο ο π. Ηλίας Μαστρογιαννόπουλος, ο.π., σ. 23, υποσημ. 1, σημειώνει πώς «σήμερα δεν υπάρχει στην περιοχή Καλαβρύτων. Έχει μεταφερθεί στα Συλιβενιώτικα Αιγιαλείας» (πρβλ. και Νικόδημου [Μπαρούση], Βίος, σ. 64, υποσημ. 4)] επεσημάνθη επίσης στη μελέτη του Σταύρου Α. Κουτίβα, Η παρά τον Φενεόν Κορινθίας Μονή του αγίου Γεωργίου, Αθήναι 1970, όπου σε δημοσιευόμενο έγγραφον (υπ' αριθμ. 15, κατά την αρίθμηση του συγγραφέως) υπογράφει, εκτός των άλλων, και ο «θανάσις ριγάνις από χορίον σιλλίβινα» (βλ. αυτόθι, σσ. 53-54, έγγραφον υπ' αριθμ. 19, φυλασσόμενο στον υπ' αριθμ. θ' φάκελο της Μονής Φενεού, γραμμές 42-43) το εν λόγω έγγραφον αφορά - σύμφωνα με σημείωση γραμμένη επί της τετάρτης σελίδος αυτού- σε «ομολογία διά το χωράφι εις την Ακράτα εις την Ρίζα. γρ(όσια) 126». Η ανωτέρω μνεία του χωριού Ακράτα συμφωνεί με πληροφορία που μας παρέσχε ο ιερέυς Χρήστος Σαραντόπουλος (τον οποίο και από της θέσεως αυτής ευχαριστούμε θερμώς), κατά την οποία «χωριό Συλίβενα ή Συλήβαινα υπάρχει πλησίον της Ακράτας Αιγίου ακόμη και σήμερα». Όπως σημειώνει ο Νικ. Δ. Πιέρρος, «Προεπαναστατικά δικαιοπρακτικά έγγραφα εκ Κάτω Ποταμιάς Κράθιδος (1740-1792)», Πελοποννησιακά ΙΗ' (1989-1990), Αθήναι 1991, σ. 241, υποσημ. 2, το χωριό «κατά την σύμπτυξιν και αναδιάρθρωσιν των δήμων με το Δ/γμα της 17-11/(9-12)-1840» προσετέθη στον Δήμο Κράθιδος· κατ' αυτόν τον γεωγραφικό προσανατολισμό μνημονεύεται επίσης από τον Παναγ. Θ. Παπαθεοδώρου, «Διάκονοι του θυσιαστηρίου και της έδρας (Παφνούτιος Βασιλειάδης - Αβέρκιος Παπαδόπουλος)», Ο Εφημέριος ΜΒ' (1993), σ. 277.

Επ' ευκαιρία, σημειώνουμε ότι τόσο στην παρούσα γενική εισαγωγή όσο και στο κείμενο του Βίου που ακολουθεί προκρίνουμε τη γραφή Συλίβενα (την οποία παραδίδει και ο πρωτότυπος κώδιξ της Ι. Μονής Προφήτου Ηλιού Ύδρας), έναντι της γραφής Συλήβαινα.

3. Βλ. το κείμενο του Βίου, παράγραφος 7, στίχοι 2-6. [Στο έξης ανάλογες παραπομπές θα σημειώνονται ως ακολούθως: Β. (κείμενο Βίου), 7 (παράγραφος), 2-6 (στίχοι)].

4. Το κείμενο του Βίου μας παρέχει μόνον τη χρονολογία κοιμήσεως του Ιεροθέου (1814) καθώς και την ηλικία του (52 ετών). Βλ. Β. 128, 7-8. Από τα στοιχεία αυτά

συμπεραίνουμε ασφαλώς τη νανωτέρω χρονολογία γεννήσεώς του.

5. Βλ. Β. 7, 31-33. Στο όνομα του πατρός του οφείλεται κα; το προσωνύμιο Γεωργίου, διά του οποίου ο π. Ηλίας Μαστρογιαννόπουλος, ο.π., σ. 21 κ.έ. (καί μετ' αυτόν οι Μωυσής μοναχός Αγιορείτης, ο.π., σ. 23. Νικόδημος [Μπαρούσης], Βίος, σ. 15. Γεώργιος Κρουσταλάκης, ο.π.) επονομάζουν τον γέροντα Ιερόθεο το ίδιο προσωνύμιο χρησιμοποιούν για τον αδελφό του Ιεροθέου, Φιλόθεο, και οι Εμμανουήλ Σαγκριώτης, Ιστορία της εν Πάρω Ιεράς Μονής της Ζωοδόχου Πηγής Λογγοβάρδας, εν Πύργω 1926, σ. 32 κ.ε. Νικόλαος Αλιπράντης, Η Ιερά Κοινοβιακή Μονή της Ζωοδόχου Πηγής Λογγοβάρδας Πάρου, Αθήνα 1984, σ. 29 κ.ε. Πρέπει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι αναφορά του επιθέτου της οικογενείας του Ιεροθέου - του «καθολικού» ονόματος που μνημονεύει και ο γέρων Διονύσιος ο Σιατιστεύς (βλ. Β. 65, 48-49), το οποίο, όπως τουλάχιστον υπολαμβάνουμε από τα λεγόμενα του προειρημένου γέροντος, διέφερε μάλλον από το όνομα του πατρός του σε γενική πτώση εκφερόμενο· δεν απαντά στο κείμενο του Βίου.

6. Πρβλ. Β. 7, 6-10.

7. Την πληροφορία παρέχει ο αδελφός του Ιεροθέου, Φιλόθεος (βλ. Β. 63, 25-31), μιλώντας στη μητέρα τους για τον «μέσον και τελευταίον καρπόν της κοιλίας» της που προσέφερε στον Θεό, καθώς ακόμη και για τους «δύο αδελφούς» πού απέμειναν για να έχουν τη φροντίδα της. Ο Γεώργιος λοιπόν και η Μαλάμω απέκτησαν τέσσερα αγόρια, από τα οποία προσέφεραν στον Θεό το δεύτερο (Ιερόθεος) και το τέταρτο (Φιλόθεος).

8. Β. 8,1-2.

9. Β. 8, 7-9.

10. Βλ. Β. 8,11-24 και Β. 9,1-10.

11. Βλ. Β. 17, 1-2. Τη χρονολογία 1771 συμπεραίνουμε εύλογα από τη χρονολογία γεννήσεως του Ιεροθέου.

12. Β. 17, 2-5.

13. Πρόκειται για την Ι. Μονή αγίου Γεωργίου Φενεού. Βλέπε σχετικά τη μελέτη του Σταύρου Α. Κουτίβα, Η παρά τον Φενεόν Κορινθίας Μονή του αγίου Γεωργίου, ο.π. Πρβλ. Παντελεήμονος Κ. Καρανικόλα (Μητροπολίτου Κορίνθου), Κορινθιακά έγγραφα. Ελληνικά και Τουρκικά, Κόρινθος 1983· καθώς και του ιδίου, Έγγραφα δικαστικά Ιεράς Μονής Αγ. Γεωργίου Φενεού, Κόρινθος 1994.

14. Β. 17,10-15. Περί αυτού βλέπε κατωτέρω -σε οικεία παράγραφο- βιογραφικά

σχόλια.

15. Περιγραφή του γεγονότος βλέπε στο κείμενο του Βίου, στις παραγράφους 9 και 10. ο.π. Νικόδημος Μπαρούσης ετυμολογεί την ονομασία «Άββορος», «εκ του “άβαρος” (ο μη έχων βάρος)» και την ερμηνεύει ως «πηγή με αβαρές, ελαφρύ, χωνευτικό νερό». σημειώνει επίσης, καταγράφοντας προφανώς παράδοση των κατοίκων της περιοχής, ότι «κατ’ άλλους» πρόκειται για «λέξι σλαυϊκή». Βλ. Νικόδημου [Μπαρούση], Βίος, σ. 67, ύποσημ. 8.

16. Β. 9, 22-25.

17. Β. 9, 36-41.

18. Πρβλ. Β. 9, 44-45.

19. Πρβλ. Β. 17, 29-30.

20. Βλ. Β. 7,15-31.

21. Εκτός του προειρημένου θείου του Ιεροθέου και ηγουμένου της Ι. Μονής αγίου Γεωργίου, Μακαρίου, στο κείμενο του Βίου αναφέρεται ένας ακόμη υιός του πάππου του και διάδοχος του στην εφημερία της εκκλησίας του χωριού τους, ο Εφραίμ (βλ. Β. 7, 28-30), καθώς και ο Μητροπολίτης Λακεδαιμόνιας Πανάρετος, ο «άλλος του θείος» (Β. 18, 1-3).

22. Βλ. Β. 17,15-23.

23. Β. 17,19.

24. Β. 17, 29-30.

25. Β. 17, 30-31.

26. Βλ. Β. 18,1-5. Για τον Μητροπολίτη Λακεδαιμόνιας Πανάρετο βλ. Νικόδημου [Μπαρούση], Βίος, σ. 77, ύποσημ. 11.

27. Βλ. Β. 18, 5-7.

28. Πρβλ. Β. 18, 7-8.

29. Β. 20, 6-7.

30. Βλ. Β. 21,1-38.

31. Πρβλ. Β. 21, 51.

32. Β. 21, 41-44.

33. Τούτο συμπαιρνουμε από τη μαρτυρία του βιογράφου, κατά την οποία ο Ιερόθεος ήταν 20 ετών όταν εξεδήμησε ο θείος του (βλ. Β. 21, 69-71).

34. Β. 21, 71.

35. Τούτο εξάγεται αφ' ενός μεν από την αναφορά του βιογράφου ότι μετά την κοίμηση του θείου του ο Ιερόθεος δούλεψε επί τρία έτη στα ζευγάρια της Μονής (βλ. Β. 22, 4), αφ' ετέρου δε από την υπόμνηση ότι πριν να μισεύσει για το Άγιον Όρος εκμετρούσε στο μοναστήρι εκείνο δέκα εξι συνολικά έτη ασκητικής εγκαταβιώσεως (βλ. Β. 25, 15). Όταν λοιπόν ανεχώρησε ήταν 25 ετών, ενώ γνωρίζουμε ήδη ότι όταν εκοιμήθη ο ηγούμενος θείός του ήταν 20 ετών (πρβλ. και ανωτέρω, υποσημ. 33).

36. Πρβλ. Α' Κορ. θ', 27.

37. Βλ. Β. 22, 3-4.

38. Βλ. Β. 23,18-37.

39. Βλ. Β. 25, 1-7. Ενδιαφέρει, πιστεύουμε, εδώ η παρατήρηση ότι η μνήμη των αγίων Ιωάννου και Συμεών του δια Χριστόν Σαλού (ο βίος των οποίων αποτελούσε «καθημερινό εντρύφημα» του Ιεροθέου κατά την περίοδο της μοναχικής δοκιμασίας του), τιμάται από την Εκκλησία μας κατά την 21η του μηνός Ιουλίου, την επομένη δηλαδή της εορτής του Προφήτου Ηλιού, ημέρα κατά την οποία στην υπό του Ιεροθέου ιδρυθείσα Μονή του Προφήτου Ηλιού Ύδρας τελούνται από της κοιμήσεώς του τα μνημόσυνα αυτού, ως κτίτορος! [Ομολογούμε ότι κατά τη σύνταξη της μελέτης δεν είχαμε αντιληφθεί τον θαυμαστό τούτο συσχετισμό για την ιστορία, σημειώνουμε ότι με ιδιαίτερη συγκίνηση διαπιστώσαμε το γεγονός κατά την 21η Ιουλίου του έτους 1994, όταν, κατά τη διάρκεια της Θείας Λειτουργίας στο Καθολικό της εν λόγω υδραϊκής Μονής, προέβημεν (κατόπιν παρακλήσεως του ηγουμένου και μετά την ψαλμώδηση του Κοινωνικού Ύμνου) στην ανάγνωση του παρόντος κεφαλαίου της ανά χείρας εργασίας]. Για τον βίο των αγίων βλέπε πρόχειρα Βίκτωρος Ματθαίου, Ο Μέγας Συναξαριστής της Ορθοδόξου Εκκλησίας, τόμος Ζ', μην Ιούλιος, 1962 (άνευ τόπου), σσ. 399-420. Ειδικώτερα για τον βίο του αγίου Συμεών του διά Χριστόν Σαλού βλ. Λεοντίου Νεαπόλεως Κύπρου, «Βίος του αγίου Συμεών του διά Χριστόν Σαλού», Ρ.Γ. 93, 1669-1748 (πρβλ. την κριτική έκδοση του ιδίου βίου παρά του Lennart Ryden, Das

leben des heiligen narren Symeon von Leontios von Neapolis, Uppsala 1963 [βλ. επίσης idem, Bemerkungen zum leben des heiligen narren Symeon von Leontios von Neapolis, Uppsala 1970· και Lennart Ryden – A.J. Festugiere, Leontios de Neapolis. Vie de Symeon lefou et vie de Jean de Chypre, Paris 1974], καθώς και τη νεώτερη -από τις εκδόσεις «Το Περιβόλι της Παναγίας»- έκδοση του πρωτοτύπου κειμένου, μετά μεταφράσεως παρά των Γ. Μπουδούρη και Π. Γιαχανατζή, Λεοντίου Νεαπόλεως, Ο άγιος Συμεών ο διά Χριστόν Σαλός, Θεσσαλονίκη 1984).

40. Β. 21, 9.

41. Πρβλ. Β. 21,18-19.

42. Βλ. ανωτέρω, ύποσημ. 35. Η χρονολογία προκύπτει προφανέστατα εάν προσθέσουμε την ηλικία του στο έτος γεννήσεώς του.

43. Βλ. Β. 25,15.

44. Β. 26, 6-8.

45. Βλ. Β. 26, 2-3.

46. Β. 26, 8-12.

47. Β. 27, 10-11.

48. Βλ. Β. 27, 1-4 κ.ε. Πρβλ. Β. 29, 1.

49. Εξάγουμε τη χρονολογία και την ηλικία του Ιεροθέου από τη μαρτυρία του βιογράφου, κατά την οποία έγινε σταυροφόρος ενώ είχε περάσει «παρ' ολίγον ένας χρόνος» από την άφιξη του στο Αγιώνυμο Όρος. Βλ. Β. 29, 1-2.

50. Β. 29, 1-5.

51. Β. 27, 13-14. Για τον Παρθένιο Σκούρτο βλέπε κατωτέρω -σε οικεία παράγραφο- διεξοδικώτερη αναφορά.

52. Β. 28, 20.

53. Βλ. Β. 28, 13-19.

54. Β. 29, 8.

55. Βλ. Β. 30, 1-4 κ.ε. για τον γέροντα αυτόν βλέπε σχετική μνεία κατωτέρω, σε ιδιαίτερη παράγραφο. Περί της βατοπαιδινής σκήτεως του αγίου Δημητρίου ενημερωτικό είναι το σχετικό αφιέρωμα του περιοδικού Πρωτάτον, περ. Β',

Σεπτέμβριος-Οκτώβριος 1991, αριθμ. 31, σσ. 118-123. Πρβλ. και Ιωάννου Π. Μαμαλάκη, Το Άγιον Όρος (Άθως) δια μέσου των αιώνων, Θεσσαλονίκη 1971, σσ. 325-327. Ι. Μ. Χατζηφώτη, Η καθημερινή ζωή στο Άγιον Όρος [...], Αθήνα 1995, σσ. 220-221.

56. Β. 39, 8-10.

57. Β. 39, 12-14. Την κουρά του Ιεροθέου σε μεγαλόσχημο μοναχό πρέπει μάλλον να προσδιορίσουμε χρονικά κατά το έτος 1789 ή 1790. Και τούτο διότι -σύμφωνα με όσα ανωτέρω σημειώσαμε- ο Ιερόθεος μεταβαίνει στο Άγιον Όρος κατά το έτος 1787 παραμένει επί ένα χρόνο στις Καρυές, στο κελλί του αγίου Σπυρίδωνος, επομένως κατά το έτος 1788 ή το αργότερο στις αρχές του 1789 πηγαίνει στη σκήτη του αγίου Δημητρίου, κοντά στον Διονύσιο τον εκ Σιατίστης. Αυτός, αφού τον δοκιμάζει πρώτα, τον κείρει μεγαλόσχημο κατά πάσαν πιθανότητα την 16η Δεκεμβρίου του 1789, είτε πάλι κατά την ίδια ημερομηνία του 1790. Πιθανότερη θεωρούμε την πρώτη εκδοχή.

58. Βλ. Β. 45, 1-14. Για τον Αρχιεπίσκοπο Θεσσαλονίκης Γεράσιμο βλ. Βασιλείου Μυστακίδου, «Επισκοπικοί Κατάλογοι», Επετηρίς Εταιρείας Βυζαντινών Σπουδών ΙΒ΄ (1936), σ. 176 ο ίδιος μνημονεύεται και στη μελέτη του Α. Παπαδοπούλου-Κεραμέως, «Ελληνικοί κώδικες Τραπεζούντος», Βυζαντινά Χρονικά ΧΙΧ (1912), σσ. 261-262 και 273. Εάν δεχθούμε ως χρονολογία κουράς του Ιεροθέου το έτος 1789, τότε σύμφωνα με την ανωτέρω μαρτυρία ή εις διάκονον χειροτονία του έγινε κάποια χρονική στιγμή του αμέσως επομένου έτους 1790, στη σκήτη του αγίου Δημητρίου. Εάν πάλι δεχθούμε ότι η κουρά του Ιεροθέου έγινε κατά το 1790, και μάλιστα -όπως διευκρινίζεται στον Βίο- την 16η Δεκεμβρίου, τότε η εις διάκονον χειροτονία του πρέπει να συνέβη κατά το ίδιο έτος, λίγες ημέρες αργότερα, προφανώς κατά τις εορτές του Αγίου Δωδεκαημέρου. Καθήμās η πρώτη εκδοχή πιθανότερη.

59. Πρβλ. Β. 45,14-18. Για την προκειμένη χειροτονία του Ιεροθέου σε πρεσβύτερο πρέπει ενδεχομένως να υποθέσουμε -δεχόμενοι πρώτα ότι η κουρά του έγινε κατά το 1789 και η εις διάκονον χειροτονία του κατά το 1790- ότι συνέβη κατά το επόμενο έτος της εις διάκονον χειροτονίας του, αφού πρώτα «διηκόνησε» επί βραχύ διάστημα. Στην περίπτωση αυτήν πρέπει να προσδιορίσουμε χρονικά την εν λόγω χειροτονία κατά την 14η Ιανουαρίου του έτους 1791 (πρβλ. και Νικολάου Χαλιορή, ο.π., σ. 16. Αντωνίου Μανίκη, ο.π., σ. 180. Γιάννη Καραμήτσου, ο.π). Σε αντίθετη περίπτωση, οι δύο χειροτονίες συνέβησαν κατά το ίδιο έτος (1790) και κατά τον ίδιο μήνα (Ιανουάριο), με διαφορά ολίγων μόνον ήμερων μεταξύ τους (πρβλ. Ηλία Μαστρογιαννοπούλου, ο.π., σ. 29. Μωυσέως μονάχου Αγιορείτου, δ.π., σ. 24. Νικόδημου [Μπαρούση], Βίος, σ. 16). Προς την τελευταία εικασία

συνηγορούν, επιπροσθέτως, δύο τινά πρώτον, το γεγονός ότι και τις δύο χειροτονίες ετέλεσε ο αυτός επίσκοπος και δεύτερον, η σχετική διατύπωση του βιογράφου του Ιεροθέου: «Και δη, τον χειροτονεί εκεί εις την σκήτην ιεροδιάκονον και εις το μοναστήριον τον αγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, το επονομαζόμενον του Ζωγράφου, τον τελειώνει πρεσβύτερον...» (B. 45,13-16).

60. B. 45, 18-19.

61. Εφεσ. δ', 13.

62. Βλ. B. 76, 29-37. Στο κείμενο του Βίου αναγράφεται μόνον η ημερομηνία κοιμήσεως του γέροντος Διονυσίου [19η Φεβρουαρίου (βλ. B. 76, 41)] και αποσιωπάται, δυστυχώς, ή ακριβής χρονολογία κατά την οποία αυτή έπισυνέβη. Ωστόσο, κρίνοντας από τις πληροφορίες πού καταχωρίζονται στον Βίο για τις μετά την έκδημία του Διονυσίου μετακινήσεις του "Ιεροθέου, πρέπει μάλλον να προσδιορίσουμε έ'ιδικώτερα την κοίμηση του Διονυσίου κατά το έτος 1794. (Εκθέτουμε συνοπτικά τον συλλογισμό πού μας οδηγεί στην ανωτέρω εκτίμηση: Κατά τα αναγραφόμενα στον Βίο (βλ. B. 81, 1-2), 'ένα έτος μετά την έκδημία του Διονυσίου ο "Ιεροθέος παραμένει μαζί με τον αδελφό του Φιλόθεο στη βατοπαιδινή σκήτη του αγίου Δημητρίου [ώς τον Φεβρουάριο του 1795] στη συνέχεια μεταβαίνει στη νέα σκήτη του αγίου Παύλου, οπού λόγω συκοφαντιών των εκεί αδελφών (βλ. B. 81, 5-19 και B. 82-83) παραμένει επί βραχύ διάστημα [υποθέτουμε ένα περίπου χρόνο, ως την "Ανοιξη του 1796]. Εκείθεν εγκαθίσταται στο κελλί του αγίου Όνουφρίου, στη μικρή αγία "Αννα, όπου όπως ρητώς σημειώνεται στο κείμενο του Βίου (βλ. B. 92,1) παραμένει έ'ι έτη [ώς το θέρος, περίπου, του 1802] ακολουθεί ή επί «ινάμισυ χρόνον» (B. 93, 10) ασκητική διατριβή του στα Γιούρα [ώς τα τέλη του 1803 έμεσολάβησε και ή επί «μζρικόν καιρόν» (B. 93, 1) παραμονή του «ίίς το ίκέισε μοναστηράκι.» (B. 92, 8-9" τα γεγονότα της εκεί έγκαταβιώσεώς του περιγράφονται εις B. 92, 4-67)], της οποίας έπεται ή δεύτερη περίοδος διαμονής του στο κελλί του αγίου Όνουφρίου της μικράς αγίας "Αννης, όπου «μέτά ίνα χρόνον» (B. 94, 1) [κατά τα τέλη, δηλαδή, του 1804] μια σειρά γεγονότων [μετάβαση για υπηρεσία της σκήτεως στον Μωριά, συγκα-ταρίθμηση στη συνοδεία του νέων αδελφών, ένας των οποίων του προσφέρει τα απαιτούμενα προς αγοράν του νέου κελλίου τους χρήματα (βλ. σχετικά και την ύποσημ. 94 του δευτέρου κεφαλαίου)] τον οδηγούν στο σταυρονικητιανό κελλί του αγίου Όνουφρίου. [Ή κατά την εν λόγω χρονική περίοδο (τέλη του 1804) εγκατάσταση του Ιεροθέου στο μνημονευθέν κελλί (γιά τον ακριβή προσδιορισμό της οποίας δεν θα ήταν, ίσως, άσκοπο να τεθεί και ένα μεταγενέστερο χρονικό ορόσημο, προς τις αρχές του 1805, προκειμένου να καλυφθεί ή απαιτούμενη περίοδος ενδεχομένης επισκευής ή γενικώτερης ετοιμασίας του κελλίου, προς εγκατάσταση εκεί της

ἀδελφότητα του γέροντος Ιεροθέου) πιστοποιείται, επιπροσθέτως, από στοιχεία που προέκυψαν κατά την έρευνα στα σχετικά αρχεία της Μονής Σταυρονικήτα- ή συγκεκριμένη έρευνα έγινε παρά του τότε βιβλιοθηκάρου της Μονής μονάχου θεολόγου (μαρτυρία του ιδίου) και τα ενδιαφέροντα ευρήματα αυτής έδημοσιεύθησαν από τον («υποκινητή» του δλου εγχειρήματος) π. Ηλία Μαστρογιαννόπουλο, Ο.π., σσ. 37-38, ύποσημ. 11. Σύμφωνα με τα δημοσιευόμενα στοιχεία, ο Ιερόθεος αγοράζει το εν λόγω κελλί κατά την 14η Νοεμβρίου του έτους 1804 στη συνέχεια, «τό Όνομα του παπα-Ιεροθέου μνημονεύεται σε έγγραφα και κατάστιχα της Μονής κατά το διάστημα 1806-1811» (αυτόθι, σ. 37), ενώ «σε έγγραφο της 1. Μονής επικυρωμένο από την 1. Επιστοσία με ημερομηνία 21.2.1811 φαίνεται ο “της κοινότητος πνευματικός παπά-Ιερόθεος” να ετοιμάζεται να πούληση το εργόχειρο του στον κόσμο ή στην ιδιαίτερη του πατρίδα, επειδή δεν βρήκε αγοραστές στο “Άγιον Όρος. Γι’ αυτό παίρνει άδεια τεσσάρων μηνών» (αυτόθι, σ. 38. Δυστυχώς, δεν κατορθώσαμε να ίδούμε το εν λόγω αρχαικό υλικό της 1. Μονής Σταυρονικήτα- επιφυλασσόμαστε όταν ή επιθυμητή αυτή αυτοψία καταστεί δυνατή να επανέλθουμε αξιοποιώντας οποιεσδήποτε σχετικές με την παρούσα μελέτη λεπτομέρειες)]. Απομένει, έτσι, ένα βραχύ χρονικό διάστημα [από το έτος 1812, κατά το οποίο σύμφωνα με σχετική σημείωση, καταχωρισμένη στον οικείο τόπο του κειμένου του Βίου (βλ. Β. 117, 1-2’ πρβλ. και κατωτέρω, ύποσημ. 99) αναχωρεί από το “Άγιον Όρος, ως τον Σεπτέμβριο του 1813 (βλ. Β. 124,1-2) που καταφθάνει στην Τδρα], ενός και ήμί-σεος περίπου έτους, κατά το οποίο ο Ιερόθεος και ή συνοδεία του παραμένουν στο έναντι των Τρικκέρων νησάκι του Άλαττά, όπου όντως και λόγω των, έπιση-μαιομένων από τον βιογράφο του (βλ. Β. 119, 6-29), προβλημάτων που ανέκυψαν με τους Τρικκεριώτες και τους Αρβανίτες δεν ήταν εφικτό να διαμείνουν περισσότερο). Να σημειωθεί, τέλος, ότι προς παραδοχή της ίδιας περί της χρονολογίας κοιμήσεως του γέροντος Διονυσίου απόψεως συγκλίνουν και τα ως σήμερα, τουλάχιστον, γνωστά σ’ έμας υπόλοιπα περί του εν γένει βίου του στοιχεία (βλ. σχετικά δσα σχολιάζονται κατωτέρω, στην ύποσημ. 62 του έκτου κεφαλαίου).

63. Βλ. Β. 81,1-2.

64. Β. 81, 4-5 63.

65. Πρβλ. Β. 81, 6-7. Για τον Θεοφάνη, «6 όποιος κατά τη μαρτυρία του Βίου (Β. 81, 8-9) ίχρημάτισεν, μετά τον Πανάρετον, Λακεδαιμόνιας Μητροπολίτης», βλ. Κ. Σάθα, Μεσαιωνική Βιβλιοθήκη, τόμος Γ’, εν Βενετία 1872, σσ. 108-109. Γερασίμου Σμυρνάκη, Το Άγιον Όρος [...], εν Αθήναις 1903, σ. 608. Πρβλ. και Νικόδημου [Μπαρούση], Βίος, σ. 150, ύποσημ. 45.

66. Βλ. Β. 81, 5-14.

67. Β. 82,10-11.

68. Βλ. Β. 81,15-19.

69. Πρβλ. Β. 82, 4-5.

70. Βλ. Β. 81-83.

71. Βλ. Β. 84,1-14. Για το κελλί τούτο βλ. Νικόδημου [Μπαρούση], Βίος, σ. 44.

72. Βλ. Β. 91, 4-6.

73. Β. 93, 4. Για τα Γιούρα βλ. Νικόδημου [Μπαρούση], Βίος, σσ. 44-45. Πρόκειται, βεβαίως, για τα όμορα του Αγίου Όρους νησιά των βορείων Σποράδων. Σημειωτέον ότι στην κυκλαδική ομώνυμη νησίδα είναι αφιερωμένο το υπ' αριθμόν 32 (χρόνος όγδοος, Οκτώβριος 1995) τεύχος του περιοδικού Συριανά Γράμματα.

74. Εβρ. ια', 38.

75. Βλ. Β. 93,10-13.

76. Βλ. Β. 94,1.

77. Βλ. Β. 95,1-4 κ.έ. Για το κελλί του αγίου Όνουφρίου βλέπε τις πληροφορίες από τη χειρόγραφη «Περιγραφή της 1. Μονής Σταυρονικήτα», καθώς και από έγγραφα και κατάστιχα της Μονής, που δημοσιεύει ο π. Ηλίας Μαστρογιαννόπουλος, δ.π., σσ. 37-38, ύποσημ. 11. Βλ. και ανωτέρω, ύποσημ. 62. Πρβλ. και Νικόδημου [Μπαρούση], Βίος, σ. 45.

78. Τα σχετικά γεγονότα ιστορούνται στην παράγραφο 97 του κειμένου του Βίου. Κατά τα αναγραφόμενα κυρίως εις Β. 97, 29-35, ως έπισφράγισμα της Κοινής Συνάξεως -κατά τη συνεδρίαση της οποίας ανετέθη στον Ιερόθεο «το επάγγελμα της πνευματικής διαγωγής» (Β. 97, 33-34)- οι «προεστώτες του κοινού» (πρβλ. Β. 97, 30) ενεχείρισαν στον Ιερόθεο «το της κοινότητος ενσφράγιστον γράμμα» (Β. 97, 35), περί του οποίου αναγράφεται στη συνέχεια του κειμένου (ως παρέκβαση στην όλη διήγηση) η προτροπή: «γράφον αυτό ενταύθα». Το μνημονευόμενο έγγραφο, βεβαίως, δεν καταχωρίσθηκε τελικά στο κείμενο του Βίου και -παρά τη σχετική έρευνά μας- δεν κατέστη, προς το παρόν, δυνατόν να εντοπισθεί. Επίσης λανθάνουν ως σήμερα και τα αναφερόμενα στη συνέχεια κείμενα («ενταλτήριο και επιστολή») του Πατριάρχου Γρηγορίου του Ε' [σημειώνουμε, λεπτολογώντας, ότι από τη σχετική διατύπωση του βιογράφου (Β. 97, 49-50: «το παρόν

ενταλτήριοι και την επιστολήν») φαίνεται πως υπολανθάνει μια σύγχυση των εν λόγω πατριαρχικών κειμένων προς το αντίστοιχο γράμμα της Ι. Κοινότητας, η οποία, βεβαίως, εμβάλλει σε υπόνοιες τόσο για τον τελικό αριθμό των εκδοθέντων τότε σχετικών κειμένων όσο -λανθανόντων, μάλιστα, όλων- και για το περιεχόμενο εκάστου]. Πάντως, σχετικά με το περιεχόμενο του αρμοδίου πατριαρχικού γράμματος, μπορούμε ενδεχομένως να υποθέσουμε ότι το περιεχόμενο του δεν διαφοροποιείτο ούτε αφίστατο του συγκεκριμένου «τύπου» επιστολής που για την περίπτωση αυτή χρησιμοποιούσε πάντοτε η Μεγάλη του Χριστού Εκκλησία. Σύμφωνα με τον ανωτέρω συλλογισμό, ας επιτραπεί εδώ να «αναπλάσουμε» διά της εικασίας το εν λόγω «ενταλτήριο γράμμα», με ασφαλές έρεισμα τον σχετικό τύπο πατριαρχικής επιστολής «Εις το γενέσθαι πατέρα πνευματικών», που οι Γ.Α. Ράλλης - Μ. Ποτλής, Σύνταγμα των θείων και ιερών Κανόνων [...], τόμος πέμπτος, Αθήνησιν 1855, σσ. 573-574, δημοσιεύουν από χειρόγραφο «της βιβλιοθήκης του εν Κωνσταντινουπόλει μετοχίου του Αγίου Τάφου»:

[Γρηγόριος] ελέω Θεού αρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως

Νέας Ρώμης, και οικουμενικός πατριάρχης.

Ἐφθασε μεν ο προ ημών αγιώτατος εκείνος πατριάρχης Κυρ [Καλλίνικος ο Ε΄] εκχωρήσαι δι' ενταλτηρίου αυτού γράμματος τω τιμιωτάτῳ ιερομονάχῳ [και καθηγουμένῳ του εν τῳ Αγιωνύμῳ Ὄρει κειμένου κελλίου του αγίου Ὀνουφρίου, Ιεροθέῳ] δέχεσθαι τους λογισμούς των ως πνευματικῶ πατρί προσιόντων αυτώ· ου μόνον δε τούτων, αλλά και των υπ' αυτόν μοναχῶν και εξετάζειν τα κατ' αυτούς ακριβέστερον ἔπει δε και η μετριότης ημών εύρε τον τοιούτον άνδρα, πάσης ευλάβειας αντιποιούμενον, και της τοις κατ' αλήθειαν πρεπούσης μοναχοίς καταστάσεως μετέχοντα, και (συνελόντα φάναι) ικανόν περί την τοιαύτην λειτουργίαν εἶπερ τινά ἕτερον, ανατίθησι και αυτή τῳ ρηθέντι καθηγουμένῳ την τοιαύτην διακονίαν διά του παρόντος αυτής εντάλματος· δι' ου και ενδίδωσι τούτῳ ανακρίνειν τους προσερχόμενους αυτώ και τα εν βάθει τούτων ερευνάν διανοήματα, και τας πράξεις καταμανθάνειν, εφ' ὧ τας αρχάς μεν και τας αιτίας, ως οἶον τε, σπεύδειν ιστάν, και τέλεον ανακόπτειν, τα δε τέλη, και ενεργήματα ευθύνειν κανονικῶς· προς τας ἕξεις μέντοι και διαθέσεις, και τας δυνάμεις των προσερχόμενων, και ποιότητας, οφείλει αναλόγως μεταρρυθμίζεσθαι, και γίνεσθαι τοις πασι τα πάντα, νυν μεν επέχων, νυν δε ανιείς- και νυν μεν τοις αустηροτέροις χρώμενος των φαρμάκων, νυν δε και το γλυκάζον συγκεραυννός· ἄλλοτε ελέγχων, επίτιμων, ἄλλοτε πάλιν παρακαλών, νουθετών, και παντί τρόπῳ τα προς σωτηρίαν των ανακειμένων αυτώ ψυχῶν διοικονομούμενος· δια γαρ τούτο και δήσει μεν εν τοις υπ' αυτόν α δεθήναι, λύσει δε αύθις τα λύσεως άξια· και τους του τήδε βίου μεθισταμένους συν αφέσει των επταισμένων εις τα εκείσε παραπέμψει

δικαιωτήρια. Εκχωρούμεν δε τούτω αποκείρειν και τους τούτο αιρουμένους εν τη ζωή αυτών, είτε και εν ταις τελευταίαις αναπνοαίς· μετά συντηρήσεως μέντοι των παρατηρημάτων του μοναχικού επαγγέλματος, της τε δηλαδή καθαρής εξομολογήσεως, των αποταγών τε, και συνταγών, και της προς τον ανάδοχον παρακαταθήκης του αποκειρομένου. Και τοίνυν προσέσται τω διαληφθέντι καθηγουμένω [Ιεροθέω] το παρόν ενταλτήριο γράμμα της ημών μετριότητος εις ασφάλειαν.

Αντιλαμβανόμαστε, βεβαίως, ότι η μαρτυρία του βιογράφου του Ιεροθέου (βλ. Β. 97, 49-50), ο οποίος ομιλεί όχι μόνον περί «ενταλτήριο» αλλά και περί «επιστολής» (εάν υπό τον όρο «επιστολή» εννοείται ιδιαίτερο προσωπικό γράμμα του Πατριάρχου προς τον Ιερόθεο, συνοδευτικό, κατά κάποιον τρόπο, του «ενταλτηρίου»), συνδυαζόμενη προς την εξέχουσα θέση της αθωνικής μοναστικής κοινότητας μεταξύ των άλλων Μονών της δικαιοδοσίας του Πατριαρχείου, επομένως και της ιδιαίτερης βαρύτητος της θέσεως του πνευματικού της εν λόγω κοινότητας, επιβάλλουν την τήρηση στάσεως επιφυλακτικής έναντι της ανωτέρω «φανταστικής αποκαταστάσεως» ενός χαμένου ή λανθάνοντος, άλλωστε, εγγράφου.

79. Βλ. Β. 97, 48-50. (Για τους μνημονευόμενους Πατριάρχες βλ. Μανουήλ Ι. Γεδεών, Πατριαρχικοί πίνακες [...], εν Κωνσταντινουπόλει [1885-1890], σσ. 679-680 [: α΄ πατριαρχία Καλλινίκου του Ε΄, από 17ης Ιουνίου 1801 έως 22ας Σεπτεμβρίου 1806] και 680-681 [: β΄ πατριαρχία Γρηγορίου του Ε΄, από αρχές Οκτωβρίου 1806 έως 10ης Σεπτεμβρίου 1808]). Ενδιαφέρει εδώ η περί του θέματος ακριβής διατύπωση του βιογράφου του Ιεροθέου, προκειμένου ασφαλώς να επιχειρηθεί μια προσέγγιση του χρόνου κατά τον οποίον ο γέρων ανέλαβε τη συγκεκριμένη διακονία: «Λοιπόν, έκλινε την κεφαλήν και εδέχθη την προσταγήν της πνευματικής λειτουργίας, δια την κοινήν αγάπην πάσης της εν Χριστώ αδελφότητος, επί Καλλινίκου Πατριάρχου· και μετά έναν χρόνον, όπου εκάθισε πάλιν ο Γρηγόριος το β΄, τότε του έστειλε το παρόν ενταλτήριο και την επιστολήν» [Β. 97, 45-50. Είναι δε αξιοσημείωτο ότι τα περί της ακριβούς χρονικής περιόδου στοιχεία της εν λόγω περικοπής (ήτοι, η φράση «επί Καλλινίκου... επιστολήν») αποτελούν στον πρωτότυπο κώδικα της Ι. Μονής Προφήτου Ηλιού Ύδρας μεταγενέστερη προσθήκη (των ιδίων, πάντως, των γραφέντων του κωδικός) στις επάνω αράδες του τρέχοντος κειμένου]. Το πρώτο, λοιπόν, δεδομένο της ανωτέρω περικοπής είναι ότι ο Ιερόθεος ανέλαβε την πνευματική διακονία της αθωνικής κοινότητας επί Πατριάρχου Καλλινίκου του Ε΄ [terminus ante quem η 22α Σεπτεμβρίου 1806]· η επίσημη, όμως, τοποθέτηση του εγένετο «μετά έναν χρόνον» (από την ανάληψη, εννοείται, της συγκεκριμένης διακονίας), με «ενταλτήριο και επιστολήν» Γρηγορίου του Ε΄, όταν ο τελευταίος

«εκάθισε πάλιν το β'», γεγονός που μεταθέτει το ανωτέρω τεθέν terminus ένα τουλάχιστον έτος προ της αρχής της δεύτερης πατριαρχίας του εν λόγω Γρηγορίου (Οκτώβριος 1806), καθ' ότι η εντύπωση που (προσωπικώς τουλάχιστον) σχηματίζουμε από τη συγκεκριμένη διατύπωση του βιογράφου του Ιεροθέου είναι ότι η εκκρεμότης του επισήμου διορισμού του πνευματικού του Αγίου Όρους τακτοποιήθηκε βραχύ διάστημα μετά τη δεύτερη ανάρρηση Γρηγορίου του Ε' στον πατριαρχικό θρόνο της Κωνσταντινουπόλεως. Ως εκ τούτου, δεν απέχουμε, φρονούμε, μακράν της πραγματικότητας αν προσδιορίσουμε χρονικά τη συγκεκριμένη εκλογή του Ιεροθέου κατα τα τέλη (ή ειδικώτερα τους δύο-τρεις τελευταίους μήνες) του έτους 1805. [Άλλωστε, αυτό τούτο το κείμενο του Βίου του γέροντος Ιεροθέου παρέχει (στην αμέσως επομένη σελίδα του πρωτοτύπου κωδικός της Ι. Μονής Προφήτου Ηλιού Ύδρας) ένα ασφαλές terminus ante quem για το ζητούμενο χρονικό ορόσημο, το οποίο, βεβαίως, συμφωνεί καθ' όλα με την ανωτέρω διαπίστωση· αναφερόμαστε στη χρονολογία που (αμέσως μετά την εξιστόρηση των συγκεκριμένων γεγονότων και επ' ευκαιρία της συγκαταριθμήσεως στη συνοδεία δύο νέων αδελφών) σημειώνεται στον Βίο ως ακολούθως: «Κατ' εκείνον δε τον καιρόν (18<0>6), δύο αδελφοί κατά πνεύμα από την Κωνσταντινούπολιν..» (B. 98, 1-2)].

80. B-105,17-18.

81. Βλ. B. 105, 12-81 κ.ε.

82. Πρβλ. B. 110, 48-50 και 56-57.

83. B-116, 4-6.

84. Βλ. B. 117, 1-4 κ.έ. Το νησί τούτο μνημονεύει και ο Αντώνιος Α. Μιαούλης, Ιστορία της νήσου Ύδρας από των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι της εν έτει 1821 έκραγείσης Ελληνικής Επαναστάσεως, εν Αθήναις 1874, σ. 13, σημειώνοντας περί του Ιεροθέου και της συνοδείας του: «Ολίγω προ της εκρήξεως της Ελληνικής επαναστάσεως έτη μοναχοί, αναγκασθέντες υπό της μεταξύ αυτών αναφύσεως περί των κολλύβων έριδος να απέλθωσι της εν τω Παγασητικώ κόλπω κειμένης μικράς νήσου Αλατά...» κλπ. Ως «Αλατάς των Τρικκέρων» μνημονεύεται επίσης από τον Αντώνιο Μανίκη, δ.π., σσ. 180 και 202 [σημειωτέον ότι ο αείμνηστος αυτός λόγιος Ύδραϊός έξέδωκε σε δεύτερη έκδοση την προμνημονευθεΐσα μελέτη του Αντωνίου Α. Μιαούλη, υπό τον ίδιο τίτλο, «με σχόλια και προσθήκας Αντ. Ν. Μανίκη», ως υπ' αριθμ. 1 μελέτη της σειράς «Ύδραϊκή Βιβλιοθήκη», κατά το έτος 1936 (άνευ τόπου), όπου το ανωτέρω παρατεθέν απόσπασμα (με την πληροφορία για το όνομα του εν λόγω νησιού) στις σσ. 12-13]. Ο Αντώνιος Λιγνός, Ιστορία της νήσου Ύδρας, τόμος Α', Αθήναι 1946, σ. 192, καθώς και οι π. Ηλίας

Μαστρογιαννόπουλος, ό.π., σσ. 42-43 Μωυσής μοναχός Αγιορείτης, ό.π., σ. 24 Νικόδημος [Μπαρούσης], Βίος, σα. 16, 45 et passim, αναγινώσκουν Αλαττάς. Αμφότερα τα χειρόγραφα, πάντως, παραδίδουν σαφέστατα τη γραφή Αλαττάς.

Για τα Τρίκκερα βλ. το μελέτημα του (νυν Μητροπολίτου Μεσσηνίας [υπογραφόμενου, εν προκειμένω, ως επισκόπου Θαυμακού]) Χρυσοστόμου Θέμελη, «Ιστορικά σελίδες της Ιεράς Μητροπόλεως Δημητριάδος. Πατριαρχική εξουσία Τρικκέρων», Εκκλησία ΜΑ΄ (1964), σσ. 582-588. Πρβλ. και Χρυσοστόμου Μπούα, «Φορολογία των κατοίκων Τρίκκερι», Επετηρίς Εταιρείας Βυζαντινών Σπουδών ΙΑ΄ (1935), σσ. 383-384. Ιωάννου Πατρικίου, «Ανέκδοτα έγγραφα αφορώντα την ιστορία των Τρικέρων», Θεσσαλικά Χρονικά. Έκτακτος έκδοσις, επ΄ ευκαιρία της ογδοηκονταετηρίδος (1881-1961) από της απελευθέρωσης της Θεσσαλίας και της ενώσεως μετά της μητρος Ελλάδος, Αθήναι 1965, σσ. 552-555. Νικολάου Ιω. Πανταζοπούλου, «Τρίκερι η πειρατική πολιτεία της Θεσσαλομαγνησίας. Συλλογικά αδιέξοδα και ατομικά διλήμματα αυτονομίας και εξαρτήσεως. 18ος - 19ος αιώνας», Νόμος 4 (1996), σσ. 497-544.

85. Β. 117, 6-7.

86. Β. 118, 43-44.

87. Β. 118, 42 και 36.

88. Β. 119,1-3.

89. Πρβλ. Β. 119, 10-11.

90. Πρβλ. Β. 119, 12-13.

91. Πρβλ. Ψαλμ. πγ΄, 2.

92. Βλ. Β. 124, 1-2.

93. Β. 128, 7-8.

94. Τολμούμε εδώ να προτείνουμε -χωρίς, ομολογουμένως, να υπάρχουν ιδιαίτερα ερείσματα- ορισμένες πιθανές χρονολογίες για τη σταδιακή ανάρρηση του Ιεροθέου στα εκκλησιαστικά οφφίκια. Έτσι εικάζουμε ότι πρέπει μάλλον κατά το έτος 1778 ή 1779, σε ηλικία 16 ή 17 ετών, να χειροθετήθη αναγνώστης, αφού ήδη είχε προηγηθεί μια επταετής και πλέον μαθητεία του κοντά στον ηγούμενο θείο του, κατά την οποία είχε την ευκαιρία να διδαχθεί πλήρως «τα γράμματα».

95. Και πάλι υποθέτουμε ότι η πιθανή χρονολογία της κουράς του σε δόκιμο

μοναχό προσδιορίζεται μεταξύ των ετών 1779-1780, όταν ήδη «ήγγιζε» την προσήκουσα ηλικία των 17 ή 18 ετών.

96. Η μαρτυρία που παρατίθεται στον Βίο, ότι κατά τη φυγή του για το Άγιον Όρος ο Ιερόθεος ήταν «αγένειος» (B. 21, 51), παρέχει κάποιο έρεισμα ώστε να προσδιορίσουμε στις χρονολογίες αυτές την εν λόγω απόπειρα. Τότε ήταν ήδη δόκιμος μοναχός και είχε παραμείνει επί 10 περίπου έτη στη Μονή, ενώ η καθημερινή άσκηση και μελέτη των βίων των αγίων τον παρώθησαν -παρά το νεαρόν της ηλικίας του- να αναχωρήσει για το Άγιον Όρος.

97. B. 94, 3.

98. Πρβλ. B. 97, 49-50.

99. Η ως άνω χρονολογία (1812), της αναχωρήσεως του γέροντος Ιεροθέου και της συνοδείας του από το Άγιον Όρος, σημειώνεται από τον βιογράφο στην κάτω αράδα του κειμένου του Βίου, όταν [διά της εξής φράσεως: «Όθεν, εξ ανάγκης ανεχώρησεν από το Άγιον Όρος, ομού με τα πνευματικά του τέκνα» (B. 117, 1-2)] γίνεται λόγος για τη συγκεκριμένη φυγή.

100. Η ανωτέρω ακριβής ημερομηνία προκύπτει από έγγραφον της Ι. Μονής Προφήτου Ηλιού Ύδρας, το οποίο (υπό τον αριθμό 1) δημοσιεύεται και σχολιάζεται στο Επίμετρον (σσ. 499-504) του ανά χείρας βιβλίου.